

СТАНОВИЩЕ

**от проф. д-р Нели Христова Рибарова, дм
Катедра по епидемиология
Медицински университет – София**

На дисертационния труд на д-р Лили Емилова Рахамимова-Маринова на тема "Епидемиология на морбили в България в условията на елиминация и възможности за ефективен надзор" за присъждане на научната и образователна степен "Доктор" по научна специалност "Епидемиология" ш. 03.01.29.

Представеният за становище дисертационен труд на д-р Лили Маринова разглежда един особено актуален за българското и световното здравеопазване през последните години проблем - развитието на епидемичния процес при морбили в условията на елиминация и възможностите за реализиране на ефективен надзор на тази патология. Световната медицинска наука доказва възможността за елиминация и ликвидация на редица инфекциозни заболявания чрез успешното реализиране на конкретни програми, в които водещата позиция се отрежда на единственото сигурно средство за борба с инфекциозната патология - **специфичната имунопрофилактика**. Морбили е едно от тези заболявания и България е една от страните, достигнала степента на елиминация на тази патология.

В началото на XXI век, в период на елиминация на заболяването, морбили отново придоби епидемично разпространение както в България така и на Европейския континент. В тази връзка възниква необходимостта от създаване на високоефективен епидемиологичен надзор на заболяването чрез усъвършенстване на съществуващата национална система с оглед адаптирането ѝ към съвременните условия и световния опит в това направление.

Представеният дисертационен труд е написан на 206 страници. Илюстриран е с 22 таблици, 37 фигури и 11 приложения.

Дисертационният труд е структуриран в четири глави - Глава I - Литературен обзор, Глава II - Собствени проучвания, Глава III -Резултати, Глава IV - Обсъждане.

Литературният обзор е представен на 46 страници . Написан е съдържателно и включва богат материал, разпределен в 13 направления, отразяващи напълно историческото развитие на проблема, етиологичната, клиничната и епидемиологичната характеристика на морбили, динамиката на развитие на епидемичния процес в период на елиминация и възможностите за ерадикация на тази патология и организацията на епидемиологичния надзор у нас и в Европа.

Литературният обзор е разработен на базата на информацията от 362 литературни източници, от които 97 на кирилица и 265 на латиница.

Като позитивен и съществен момент в представянето на основните направления на проучените литературни материали е тяхното структуриране в отделни точки на обзора, което допринася за по-пълна конкретика по проблема.

Собствените проучвания на д-р Маринова са структурирани в три глави. Формулираната от автора цел е "Да направи цялостна оценка на епидемиологичните особености, характеризиращи заболяването морбили в страната в период на елиминация през 2005-2010 г., да анализира факторите, довели до епидемичното му разпространение през 2009-2010 г. и да предложи възможности за усъвършенстване на националната система за епидемиологичен надзор на морбили". За реализирането на поставената цел са формулирани две основни задачи (с 5 подзадачи).

Използваните **материал**и са в съответствие с особеностите на всяка от поставените задачи и подчертават професионалната компетентност на д-р Маринова.

Методите, които прилага дисертантката са актуални и разнообразни, умело съчетани да осигурят събирането, обработката и анализа на материалите и да подкрепят реализирането на поставените задачи. Високата професионална подготовка на д-р Маринова се подчертава и от факта, че успоредно с комплексния епидемиологичен метод, приложен с неговите разнообразни методики е използван и комплекс от съвременни лабораторни и статистически методи и метод на апробация на разработената интернет базирана информационна система за надзор на морбили, паротит и рубеола.

Правилната организация и провеждането на проучването, както и точните резултати са осъществени с помощта на въведени специални форми и карти, представени в приложенията към дисертационния труд.

Считам, че може да се даде **висока оценка на избрания и използвани методологичен комплекс** за разработването на дисертационния труд с оглед осигуряването на достоверни резултати, които са гаранция за високо научно ниво на проведенния епидемиологичен анализ.

Резултатите от епидемиологичното проучване са представени подробно и същевременно много стегнато, в необходимата последователност и с конкретните епидемиологични характеристики.

Успоредно с проследяване развитието на епидемичния процес при морбили през периода 2005-2010 г., подробно се описва и периода на епидемията, обхванал 2009 и 2010 г. Съществен принос към разработения материал е и проучването върху **нозокомиалното разпространение** на морбили в България в периода на епидемията.

Представените резултати от проведеното проучване за разпространението на морбили в България през периода 2005-2010 г. очертават основните пропуски в организацията и провеждането на имунопрофилактиката при морбили в страната през последните години.

Вниманието се фокусира и върху представения анализ на системата за епидемиологичен надзор на морбили в България и разработената концепция за нейното усъвършенстване с цел постепенно и плавно преминаване към компютърно базиране и след това към УЕБ-базирана "Информационна система за събиране и анализиране на данни за заболяемостта от морбили, епидемичен паротит и рубеола в България"

Обсъждането на данните от проведеното епидемиологично проучване са представени в Глава IV.

Направените изводи(формулирани в 10 точки), произтичащи от големия по обем материал и неговата интерпретация, както и проследяването на епидемичния процес при морбили в период на елиминация и по време на епидемично разпространение на тази патология у нас, имат подчертано значение както за теорията на епидемиологията, така и за практическото направление на този проблем, много добре очертано в дисертационния труд, с конкретни анализи, изводи и предложения.

Приносният характер на настоящия дисертационен труд е свързан с:

1. Направения комплексен анализ на развитието на епидемичния процес през последните години в България както в период на елиминация на морбили, така и по време на епидемия.
2. Оценка на системата за епидемиологичен надзор на морбили в България преди и след промените в общественото здравеопазване у нас.
3. Разработената концепция за усъвършенстване на системата за надзор съгласно съвременните критерии в Европейския регион.
4. Предложената концепция за адаптиране на системата за надзор на морбили, с оглед плавното преминаване към компютърно-базирана, а в последствие и към УЕБ-базирана "Информационна система за събиране и анализиране на данни за заболяемостта от морбили, епидемичен паротит и рубеола в България".

Приемам напълно представените в дисертационния труд приноси, разпределени от д-р Маринова в следните направления:

- I. Приноси с оригинален характер** - представени в 4 точки
- II. Приноси обогатяващи съществуващите знания** - представени в 2 точки и 10 подточки
- III. Приноси с научно-приложен характер** - представени в 4 точки и 4 подточки

Бележки и препоръки

1. В предварително обсъждане на дисертационния труд имах възможността да направя своите бележки и препоръки, с които д-р Маринова се е съобразила в окончателния вариант на работата.

2. Предлагам, резултатите от направеното проучване и конкретните предложения на д-р Маринова да бъдат предоставени на МЗ и неговите структури в здравната мрежа на страната с оглед актуализирането на организацията и контрола по превенцията на морбили в България и да бъдат отпечатани в отделна монография.

Заключение

Д-р Маринова е представила един актуален и стойностен като проблематика дисертационен труд, особено необходим в този период на подем на инфекциозната заболяемост и на снижената ефективност на мерките на организацията и обхвата на подлежащите контингенти с имунопрофилактика и на необходимостта от съвременна национална система за епидемиологичен надзор. Написан е с подчертана компетентност и високо ниво на професионална подготовка.

Считам, че представеният дисертационен труд представлява едно завършено изследване, резултатите и приносите от което имат подчертан научен и приложен характер. По актуалност на темата, прецизност на приложените методи и значимост на получените резултати и приноси, той отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Р България (от 21.05.2010 г.) и Правилника за развитието на академичния състав на НЦЗПБ.

Препоръчвам на почитаемите членове на Научното жури да присъдят на д-р Лили Емилова Рахамимова-Маринова научната и образователна степен "Доктор" по научната специалност "Епидемиология" ш. 03.01.29.

Дата

18.07.2012 г.

Член на Научно жури:

Проф. д-р Н. Рибарова, дм

